

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРНІ РИСИ ТА ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДРАМАТУРГІЇ «ТЕАТРУ АБСУРДУ»

Рейда О. А.

*асистент кафедри іноземних мов
Білоцерківський національний аграрний університет*

Кацалап А. І.

*асистент кафедри іноземних мов
Білоцерківський національний аграрний університет
м. Біла Церква, Київська область, Україна*

Історичні епохи, як і люди, відрізняються своєю історичною індивідуальністю. ХХ століття заявило про себе появою нової драматургії, яка принципово відрізняється від класичних зразків минулого.

Чи не найбільш значним явищем театрального авангарду нинішнього століття є так званий «театр абсурду».

Його обличчя визначають: – Пінтер Гарольд, Джон Арден, Едвард Бонд, Семюел Беккет. «Театр абсурду» – найбільш значне явище театрального авангарду другої половини ХХ століття. З усіх літературних течій і шкіл «театр абсурду» є найумовнішим літературним угрупованням. Річ у тім, що представники його не лише не створювали жодних маніфестів чи програмних творів, а й взагалі не спілкувалися один з одним.

На сучасному етапі актуальною є проблема, що обумовлена насамперед відсутністю системного дослідження творчості представників театрального авангарду – «театру абсурду», які створили новий, унікальний та нетрадиційний стиль. Змінивши театральні умовності, вони ніби кинули виклик здоровому глузду. Замість звичайного руху сюжету, іноді на сцені зовсім нічого не діялось, а якщо щось і відбувалось, то вражало своєю неймовірністю. Замість психологічно підібраних образів в якості персонажів виступали особи, поведінка, слова і мова яких, були нічим не мотивовані. До того ж дії відбувалися в обмеженому просторі, замість діалогу іноді звучали тільки вигуки. Мабуть авторам вдалося сказати людям щось важливе, навіть таке, що не було підвладне перегляду з часів античності. Зрозуміння того, що попередні пояснення таємниць світобудови не відповідають дійсності, здається джерелом відчаю лише для тих, хто шукає простих відповідей. Але театр «абсурду» їх не дає, а тільки задає питання [1, с. 62].

Термін «театр абсурду» ввійшов у літературний обіг після появи однойменної монографії відомого англійського літературознавця Мартіна Ессліна. У своїй монументальній праці (перше видання книги «Театр абсурду» з'явилося в 1961 році), М. Есслін поєднав за кількома типологічними ознаками драматургів різних країн та генерацій.

Праця Єссліна послужила поштовхом до теоретичних дебатів по абсурду, показавши, що це поняття застосовне не тільки до філософії, але і до театру, літератури, мови. М. Єсслін, вводячи новий термін, підкреслював, що саме поняття абсурду щодо явищ сучасної драматургії не вміщується в його словникове значення «безглуздя» чи «нісенітниця». Воно має глибокий морально-філософський сенс. Англійський учений зауважував, що театр абсурду слід розглядати як відображення найбільш суттєвих духовних тенденцій нашого часу, відтворення стану сучасної людини, що знаходиться у розладі зі світом, природою, іншими людьми, із самим собою [1, 65].

Серед основних ознак «театру абсурду», виділять руйнування сюжету і композиції, відсутність часу й місця дії, екзистенційних персонажів, ірраціоналізм, абсурдні ситуації, словесний нонсенс. Драми «абсурдистів» шокували і глядачів, і критиків. Бунт авторів «театру абсурду» – це бунт проти будь-якого регламенту, проти «здорового глузду» й нормативності. Фантастика у творах абсурдизму зміщується з реальністю. Змішуються жанри творів: у «театрі абсурду» ми не знайдемо «чистих» жанрів, тут панують, за визначенням самих драматургів, «трагікомедія» («Чекаючи на Годо» С. Беккета) і «трагіфарс» («Стільці» Е. Йонеско), «антип'єса» («Голомоза співачка» Е. Йонеско) і «псевдодрама» («Жертви боргу» Е. Йонеско) [2, 158]. Драматурги-абсурдисти майже одноставно твердили, що комічне – трагічне, а трагедія – сміховинна. У творах «театру абсурду» поєднуються не лише елементи різних драматичних жанрів, а й загалом -елементи різних сфер мистецтва (пантоміма, хор, цирк, мюзик-хол, кіно). В них можливі найпарадоксальніші сплави та поєднання: п'єси абсурдистів можуть відтворювати і сновидіння (А. Адамов), і кошмари (Ф. Аррабаль). Сюжети їхніх творів часто-густо свідомо руйнуються: недовіра зведена до абсолютного мінімуму («Чекаючи на Годо», «Ендішпіль», «Щасливі дні» С. Беккета). Замість драматичної природної динаміки на сцені панує статика, за висловом Йонеско, «агонія, де немає реальної дії» [2; 120]. Зазнає руйнації мова персонажів, які, до речі, нерідко просто не чують і не бачать один одного, промовляючи «паралельні» монологи («Пейзаж» Г. Пінтера) в порожнечу.

Відчувається унікальна художня побудова, нетрадиційно – організована система образів, їхніх зв'язків і відносин. Сукупність дій та подій – являє собою незвично –побудовану сюжетну лінію. Майже у всіх представників «театру абсурду» також просліджується руйнування сюжету, і композиції, відсутність часу й місця дії.

Авторські пояснення, за допомогою яких уточнюється місце дії, зовнішній чи духовний вигляд персонажів, різні психологічні стани, пережиті ними – практично відсутні. Тобто авторські ремарки не дають нам додаткової інформації та зведень, що могли б полегшити розуміння сюжету.

Структура п'єси являє собою членування на сценічні епізоди або акти, кількість діючих осіб передбачає від 2 до 5 персонажів. Слід зазначити, що

усувається класична одногеройність – зосередженість драматургічного сюжету навколо головного, ведучого персонажа. Знищується звичний розподіл героїв на головних і другорядних, кожен веде «свою партію». Руйнується наскрізна дію (ключова подія), що організує сюжетну єдність класичної драми. Можемо спостерігати нові можливості зображення характеру, що розкривається не в боротьбі за досягнення мети, а в переживанні буття. І для автора важливий не підсумок, а сам процес повільного дозрівання драматичних початків у повсякденному потоці життя. У всіх актах ефект послідовного наростання заміняється ефектом послідовного спаду. Цей спад повертає дію після вибуху в звичайну колію.

Отже, література, мистецтво, театр набирає свого розвитку і є невід'ємною частиною життєдіяльності людини. Найбільш прогресивні, сміливі митці, які можуть вільно висловлювати свої думки, викладають почуття і біль за людство в своїх творах. Але стиль видання, мовлення у кожного з авторів – це їх особистість. «Театр абсурду» – це вимоги часу. Роздуми про людську особистість, несподівані повороти в житті людини, її внутрішні кризи – є реакція на зміни внутрішнього життя сучасної людини, і як результат – інше зрозуміння сучасної драми, поява нових форм у вигляді авангардизму. Отже, англійський «театр абсурду» заповнив собою реальність, руйнуючи сюжет і композицію, відкинувши «здоровий глузд» і нормативність, змішавши жанри творів – став класикою світової літератури.

Література:

1. Агиенко Л. А. Подтекст в современной английской драме (на материале пьес А. Уэскера «Корни» и Г. Пинтера «Немой официант»). Смоленськ, 1984. 120 с.
2. Ивашева В. В. Английские диалоги: Этюды о современных писателях. Москва, 1971. 551 с.
3. Коренева М.А. Молодые английские драматурги 80-х гг. Москва, 1987. 55 с.
4. Bradbury M. The social context of modern English literature. Blackwell, 1971. 227 p.